

Muhulane

Nr 4 (317)

Aprill 2016 (jürikuu)

Muhu leht

Lähme õue

Pungad pakatavad puul,
mahlanired kase suul.

Tuast nüüd õue!

Tuast nüüd õue!

Lähme päikest püüdma põue.
Sinililsid võsas tärkab,
mesimummgid üles ärkab,
silmist pühib unepuru,
lennab üle õuemuru.
Jõvab lilleaasale,
levab sõbrad omale.

Tuast nüüd õue!

Tuast nüüd õue!

Meitel kõigil kevad põues.
Teeme õues talleralli,
ringimängu, pillerpalli.

Meeli Kokk

Murdevõistlus 2015

Mõtteid monumendist

Möödunud kuu Muhulases märtsiküüditamist puudutava kirjutise lõpus oli kirjas paar lauset muhulastele mälestusmärgi rajamisest. Vähemalt minule on tulnud hästi palju positiivseid järelepärimisi: millal, kas, kuhu, milline jne.

Antud teema on esialgu muidugi ainult jutu tasemel. Selleks, et saaksime midagi teha, tuleb esmalt leida mälestusmärgi asukoht, rahalised vahendid, autorid (nii skulptor kui ka arhitekt), peame leidma kujundi, keda või mida me soovime kivisse, metalli või mõnda teise materjali raiuda või kujundada, ja kõige tähtsam: kellele see mälestusmärk püstitada, kas I ilmasõjast, Vabadussõjast, II ilmasõjast osavõtjatele,

Järg lk 6.

ISSN 1736-289X

Muuseumikevad

Päike on hakanud kõrgemalt käima ja päevad läinud pikemaks. Taas on elavnenud ka turistide liikumine Koguva küla vahel. Ilmad on olnud soodsad museaalide tuulutamiseks ja hooaja alguseks käivad viimased

ettevalmistused.

Peale naistepäeva külastas muuseumi grupp Leedust, õpilased said teadmisi Koguva küla ajaloost.

Märtsis külastasid meid Muhu Põhikooli I ja II klassi õpilased koos

kodulootunni õpetaja Leena Peegliga. Toimus Muhu rahvariideid tutvustav muuseumitund, mille raames said selgeks rahvariide muhupärased nimetused ja teadmisi kinnitati töölehtede täitmisega.

26. märtsil viisime saartel toimunud wellfesti raames läbi „Munafesti”. Tutvustasime kevadpühade kombeid, värvisime mune, veeretasime mune, puhusime mune ja tegime muistse laulumängu. Osavõtjaid oli üle 20 inimese ja pealtvaatajaid välismaalasi 40 inimest.

Aprill on planeeritud mitmete mais toimuvate ürituste ettevalmistamise kuuks. Muhu Lasteaia lastega kohtume samuti, räägime jüripäeva kommetest ja mängime mängu. Varem välja kuulutatud „Muhu Ristimäe kalmeleiu” näituse avamine lükkub edasi maikuuksse.

Kõik külastajad on oodatud T-L 10-17. Ilusat kevade jätku!

Siret Jõelett

Muhu Muuseumi tegevusjuht

Muuseumi juhataja Meelis Mereäär ja tegevusjuht Siret Jõelett räägivad vanadest kommetest, mida tuleb munadepühade ajal pajuviitstega teha.

Kalmer Saar

Reisikohvik jätkab

Kõigile silmaringi avardamisest huvitatud muhulastele suunatud Reisikohviku sari jätkub enam-vähem samast järjest, kus ta 2010. aastal pooleli jäi – ainult toimumiskoht on pisut nihkunud: selleks on nüüd hubane kohvik „Koek ja moes” Liiva meierei taga. Esialgu oleme kohviku perenaise Maarjaga kokku leppinud ühe kohtumise igas kuus ühel reedeõhtul. Täpse kuu-päeva paneme iga kord paika koos kultuurijuhi Anneliga, et mitmed üritused ei kattuks. Pildinäitamise ekraani laenasime Muhu vallast, projektori Muhu Muuseumist.

Esimene Reisikohvik Heiki Hansoga toimus reedel, 11. märtsil. Heiki oli käinud seiklemas Vietnams ning osalenud seal ka puu otsa ronimise meistrivõistlustel ning

jagas oma muljeid jutu, fotode ja videote kujul. Väga meeldiv oli kuulata tema tasakaalukaid selgitusi maailma mitmekesisusest ja selle mõistmise võimalustest. Hea kõneleja suudab maailma kauged maad isegi nii pisikesse paika kui Muhu kenasti kohale tuua. Järgmisel korral, aprillikuus, räägib Kalle Kuus sellest, kuidas üle Atlandi purjetatakse. Loodetavasti on siis kohal juba rohkem kui seitse inimest!

Kadri Tüür

Tule orienteerumä!

Tule ja saa osa imelistest kodusaare võlustest!

23. aprillil toimub Muhu saarel juba viiendat korda **Suur Kahe- ja Neljarattalistega Orienteerumine 2016.**

Muhu saarele on laiali veetud 50 punkti: iga võistkond valib oma trajektoori ja neil on aega **kolm tundi**, et punkte koguda. Suurima skooriga võistkond võidab. Üks auto, üks buss, üks mootorratas või isegi jalgratas = üks võistkond. **Osalustasu** on 15 eurot võistkonna kohta.

Võistkondade registreerimiseks palun võtta ühendust **Keidy Jõgiga 5647 5766 või keidy.jogi@gmail.com.**

Ürituse sponsorid: Muhu Mesi, Collesster OÜ, FIE Hety Huum, Muhu Käsitööselt, Muhu Jaanaland, Tihuse Hobuturismitalu.

9. märtsil sündis Kristiina ja Johannes Vindi perre tütar **Kirsi Vind**.

2. aprillil sündis Anna-Maria Tuulingu ja Raigo Saati perre tütar **Ronja Saat**

Kontsert-võistlus

Ida-Saaremaa Laulumaia
Muhu Põhikoolis

22. aprillil kl 16

Esinevad Pöide, Orissaare,
Laimjala ja Muhu lapsed
pilet 2 eurot

Vallavolikogu 16. märtsi istungi päevakorrast

- MTÜ Visit Saaremaa tutvustus
- Maade munitsipaalomandisse taotlemine (Liiva k Tuha; Hellamaa k reformimata riigimaa)
- Detailplaneeringu menetluse lõpetamine (Igaküla Ankrü)
- Katastriüksuste jagamine (Kallaste k Kasevälja, Kapi k Pihla ja Nõmmküla Kõrgemäe)
- Eratee avalikuks kasutamiseks määramise ettepanek (Soonda k)
- Vallavara enampakkumisega võõrandamine (Mihkli kinnistu, Levalõpme k)
- Kasutusvalduse tähtaja pikendamise (MTÜ Jaani Saadu Külaselts)
- Määruste kehtetuks tunnistamine
- Pädevuse delegeerimine
- Sotsiaalvaldkonna määruste muutmine
- Audiitori määramine
- Muhu valla 2016. a eelarve 2. lugemine ja kinnitamine
- Muhu Vallavolikogu 23.1.2013. a määruse nr 89 muutmine
- Muhu Vallavolikogu 26.3.2014. a määruse nr 12 muutmine
- Pedagoogide töötasustamise aluste kinnitamine
- Vallavanema töötaasu ja valitsuse liikmetele hüvitise määramine
- Volikogu esimehele, aseesimehele, komisjonide esimeestele, volikogu liikmetele ja protokollijatele tasu suuruse määramine ja maksmise kord
- Vallavanema puhkusegraafiku kinnitamine
- Ühinemisläbirääkimiste ettepanekule vastamine (volikogu jääb oma varasemate seisukohtade juurde ja loobub läbirääkimiste alustamisest haldusterritooriaalse korralduse muutmise üle).

Vallavalitsuse istungitelt

2. märts

Väljastati projekteerimistingimused Nõmmküla Kõrgemäe mü elamu, sauna ja aida ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba Oina k Kästiki mü suurkaevu rajamiseks.

Määrati Soonda k Saadu kü asuvate elukondlike hoonete koha-aadressid. Määrati Kallaste k Kadaka kü sihtotstarbeks elamumaa.

Otsustati jagada Pallasmaa k Tüi: Tüi ja Ellumäe.

Kinnitati Liiva k Hariduse mü detailplaneeringu (DP) lähteseisukohad: eesmärgiks kinnistu arengu terviklahenduse väljatöötamine õppe-, spordi-, virgestus- ja puhkealana.

Otsustati korraldada lihthange Liiva k Hariduse mü DP koostaja leidmiseks.

Otsustati toetada õpilase huvitegevust: osalemist MTÜ Orissaare Sport spordiklubi kergetõustiku treeningutel märtsist maini.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

9. märts

Otsustati muuta Viira k Allika ja Kesküla kü-te piire vastavalt piiride muutmise skeemile ning jätta aadressid ja sihtotsarbed muutmata.

Kinnitati Liiva k Keskuse DP lähteseisukohad: eesmärgiks keskuse alale ja lähiümbrusele ruumilise

terviklahenduse loomine.

Otsustati korraldada lihthange Liiva k Keskuse DP koostaja leidmiseks.

Väljastati projekteerimistingimused lairibavõrgustiku fiiberoptilise sidekaabli rajamiseks kaalutusotsuses esitatud tingimustel.

Kooskõlastati suurkaevu asukohad kaalutusotsuses toodud tingimustel:

- Kapi k Pihla mü;

- Viira k Allika mü.

Otsustati jätta rahuldamata sundvalduse seadmise taotlus Elektrilevi OÜ-le.

17. märts

Otsustati jagada Nautse k Vana-Mihkli: Vana-Mihkli ja Sauna.

Väljastati projekteerimistingimused Rootsivere k Värava mü elamu, garaaži ja sauna ehitamiseks kaalutusotsuses toodud tingimustel.

Väljastati ehitusluba:

- Hellamaa k Nuudi mü sauna laiendamiseks,

- Linnuse k Mudremäe mü elamu ehitamiseks,

- Lehtmetša k Lepiku mü suurkaevu rajamiseks.

Otsustati toetada lapse osalemist MTÜ Orissaare Sport spordiklubi maadlustreeningutel kaks kuud.

Kinnitati Eesti Geoloogiakeskuse pakkumus hüdroteoloogilise uuringu

läbiviimiseks, otsustati sõlmida ka-sundusleping uuringu läbiviimiseks.

Tunnistati lihthanke „Muhu lasteaia köögiploki rekonstrueerimine” pakkujad kvalifitseerunuks, ja vastavaks; edukaks tunnistati OÜ Colletter.

23. märts

Otsustati võõrandada kirjaliku enampakkumise korras Muhu vallale kuuluv Levalõpme k asuv Mihkli kinnistu.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni otsused.

Otsustati muuta 13.11.2013 korraldust nr 315, kehtestades p 1.6 „Laudade tellimine toitlustamiseks” hinnad järgmiselt:

- ilma kohvilaua 11.50 eurot/in,

- kohvilauaga 14 eurot/in.

Otsustati toetada laste osalemist MTÜ Orissaare Sport spordiklubi maadlustreeningutel kaks kuud.

Väljastati projekteerimistingimused

- Tamse k Krundi mü kahe teenindushoone ehitamiseks,

- Levalõpme k Tooma mü traktori ja paadikuuri ehitamiseks.

Otsustati korraldada hange „Muhu lasteaia köögiploki rekonstrueerimise omaniku järelevalve”, kinnitati hankedokumendid.

Täpsemalt vt kodulehelt

www.muhu.ee - dokumendiregister

Muhu vallas tegutsevad taidlusringid

Muhu vallas on juhendajatega taidlusringe kokku üksteist.

Segarühm – juhendaja Anneli Tamm; naisrühm „Ätses” – juhendaja Anne Keerd; naisrühm „Tokkroes” – juhendaja Anne Keerd; tütarlaste tantsurühm „Väike roos” – juhendaja Anne Keerd; akordionistide ansambel „Kiäaks” – juhendaja Vello Tikerpalu; segakoor – juhendaja Leena Peegel; meesansambel – juhendaja Leena Peegel; folklooriring „Uiijee” – juhendaja Leena Peegel; naisansambel – juhendaja Anne Kann; Külasepa folkloorirühm „Kodukootud” – juhendaja Mall Noormets; rahvamuusikute ansambel „Lõõtsmoorikud”.

Kõik ringid käivad koos kord nädalas ja esindavad aktiivselt Muhu valda ka väljaspool Muhu. Taidlejad ei ole aga kunagi liiga palju, sellepärast ootavad kõik taidlusringid oma toredatesse kollektiividesse uusi liikmeid. Kui oled huviline ja soovid saada rohkem infot või kontakti juhendajatega, siis küsi Hellamaa külakeskusest Tiina käest.

Kaunist kevade jätku ja tegusat hooaega taidlejatele!

Lugupeetud Muhumaa metsaomanikud, kelle metsad Natura alal

Kätte on jõudnud 2016. aasta Natura 2000 aladel asuva erametsamaa kohta antava toetuse taotluste esitamise aeg. Sel aastal saab taotlusi esitada **4.-22. aprillini**. Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 hektari suurusele Natura alal asuvale metsamaale. Toetuse taotleja peab olema metsaomanik ja kantud PRIA kliendiregistrisse.

Natura alal oleva metsamaa piirid peavad olema looduses tuvastatavad. See tähendab, et maaomanik peab oma metsa piirimärgid tähistama.

Natura metsatoetuse taotlust aitab täita MTÜ Saaremaa Metsaühing juhataja Mati Schmuul tel. 5341 2480, schmuul@gmail.com

Vastuvõtt toimub Muhu valla maa-ametis **11. ja 12. aprillil kell 10.00 – 16.00**. Kaasa võtta ID kaart ja pisut sularaha.

Simisti küla nime muutmise eelnõu avalik väljapanek

Muhu valla Simisti küla külanem on teinud Muhu Vallavolikogule avalduse, millega palutakse määrata Simisti küla nimeks Simiste. Asustusjaotuse piire muuta ei soovita. Avaldusele on lisatud 52 Simisti küla elaniku ja maaomaniku toetusallkirjad.

Oma avalduses põhjendatakse soovi asjaoluga, et Simiste puhul on tegemist küla ajaloolise nimega, mida külaelanikud kasutavad ja eelistavad.

Muhu Vallavalitsus on valmistanud ette Simisti küla nime muutmise algatamise otsuse eelnõu. Vastavalt Vabariigi Valitsuse määruse „Asustusüksuse liigi, nime ja lahkmeejoonte määramise alused ja kord” § 10 lg 5 tuleb asustusjaotuse muutmise otsuse eelnõu panna välja valla ruumides.

Otsuse eelnõuga on võimalik tutvuda tööpäeviti vallamaja lahti-olekuaegadel vallamajas (Liiva küla, Muhu vald) ja valla kodulehel. Kõigil asjaomasel territooriumiosal elavatel alalistel elanikel või kinnisasja omanikel on õigus kahe nädala jooksul pärast eelnõu väljapanekut esitada eelnõu kohta ettepanekuid, arvamusi ja proteste.

Ettepanekud palume esitada kirjalikult või meili teel aadressil vald@muhu.ee

Ettepanekute esitamise tähtaeg on 17. aprill 2016.

Maastikumäng-lugemisvõistlus „Jaht võib alata!”

29. veebruarist 14. märtsini toimus Muhu Noortekeskuse algatusel maastikumäng-lugemisvõistlus õpilastele „Jaht võib alata!”

Mängureeglid hõlmasid maastikule peidetud kahtteistkümmet pildi- ja tekstivihjet kirjastuselt „Petrone Print” ilmunud „Minu ...” sarjaraamatutele. Neist noorte eestlaste eri riikides elamise jooksul salvestunud muljete ja värvikate kogemuste toel kirjutatud raamatutest oli Liiva Raamatukogus eriväljapanek.

Raamatuid tuli vaadata ja seejärel sirvida; vastuste leidmine polnud keeruline. Loomulikult tuli kasuks, kui mõni varem läbi loetud oli.

Maastikul müttas rohkem õpilasi ja aitäh neilegi; raamatukokku võistlussarja raamatuid uurima jõudis nendest üksteist tublit õpilast – Sigrit Mardi, Alexandra-Sigrit Lindberg-Tarvis, Alexander-Allan Lindberg-Tarvis, Oliver Luup, Ott Andero Oidekivi, Kaur-Eric Järmut, Asko Väli, Risto Valdmets, Aimar Äkke, Kaur Aaso, Markus Andero Grubnik.

Sigrit, Alexandra-Sigrit, Markus Andero ja Kaur.

Arnek Grubnik

Siinkohal täname emakeeleõpetajat Ülle Kuuske, kes omalt poolt ärgitas õpilasi „Minu ...” sarjaga tutvuma.

Kõige vapramad võistlejatest – Sigrit, Alexandra-Sigrit, Kaur ja Markus Andero tulid kohale lõppvõistlusele, mis toimus emakeelepäeval, 14. märtsil noortekeskuses. Riikide kohta koostatud, silmaringi

avardavaid lisaküsimusi vastati nupukalt ja lustiga, enamasti õigesti.

Kokkuvõttes suurima punktisumma kogus Markus Andero Grubnik. Võitja sai kaugelt Portugalist raamatu „Minu Portugal” autori Kaisa Masso poolt saadetud kingituse; meeneid ja maiustusi jagus ka teistele.

Erika Pints

Vallavara võõrandamine kirjaliku enampakkumise korras

Muhu Vallavalitsus võõrandab kirjaliku enampakkumise korras Muhu vallale kuuluva **Levalõpme külas asuva Mikhkli kinnistu** (katastritunnus 47801:004:0298, pindala 6,8 ha, sihtotstarve 100% maatulundusmaa). Kinnistu alghind on 6500 eurot, tagatisraha suurus 10% objekti alghinnast peab olema laekunud Muhu Vallavalitsuse Swedbank kontole nr EE782200001120228703 hiljemalt **10. aprill kell 23.59**. Kirjalikul enampakkumisel osalemiseks esitatakse Muhu Vallavalitsusele kinnises ümbrikus pakkumine märgusõnaga „MIHKLI” aadressil Saare mk. Muhu v. Liiva k. 94701. **Pakkumiste esitamise tähtaeg on 11. aprill 2016. a kell 10.**

Pakkumine peab sisaldama: Pakkuja nime ja elu- või asukohta; tõendeid enampakkumises osalemiseks ettenähtud tagatisraha tasumise kohta; sõnadega väljakerjutatud pakutavat ostusummat; pakkumise esitaja allkirja, juriidilise ja füüsilise isiku esindaja puhul volikirja; kohustust tasuda ostusumma, sõlmida ostu-müügileping hiljemalt 10 päeva jooksul peale tehingu sooritamist; kohustust tasuda ostu-müügi lepingu sõlmimisel notaritasud.

Enampakkumisest võivad osa võtta kõik füüsilised ja juriidilised isikud, kes ei ole enampakkumise läbiviimisega seotud ja kellel puudub maksuvõlg nii riigi kui valla ees. Pakkumised, mis ei ole esitatud tähtaegselt või ei vasta eelpool nimetatud nõuetele, enampakkumises ei osale. Lisainfo 453 0672, vald@muhu.ee

Soovitused turvaliseks bussisõiduks

* Kinnita turvavöö. * Ära võta salongi suuri kotte ja esemeid. * Püsi oma kohal (kui peaksid pikemast sõidust väsima, tee oma istekohal lihtsaid võimlemisharjutusi). * Bussipeatuses ole tähelepanelik.

Teeme Ära 2016

Sel aastal toimub üle-eestiline Teeme Ära talgupäev 7. mail. Vallavalitsuse poolt on ka tänavu talgulistele tasuta talgusupp. Supisoovist teatada hiljemalt neljapäevaks, 5. maiks telefonidel 5622 1922, 4530 674 või annika@muhu.ee. Supp väljastatakse Muhu Hooldekeskuse köögist 7. mail kell 12.00 - 12.30. NB! Supi transpordiks tuleb oma nõud kaasa võtta.

Kuludokumentide alusel kompenseeritakse talgutöödega seotud kulutusi. Toetuse määr ühe talgu kohta on kuni 30 eurot. Talgute kuluaruande vormi leiab valla kodulehelt www.muhi.ee/Toetuste-taotlus Taotlusi koos kuludokumentidega oodatakse vallamajja 23. maini 2016. a.

Teeme Ära lehel talgute registreerijatele väljastatakse alates 4. aprillist talgujuhi stardipakett.

Kuna sel aastal on talgute läbiv teema veeohutus, on talgujuhil võimalik Teeme Ära kodulehel <http://www.teemeara.ee/talgujuhile/veeohutus> oma küla ujumiskohale taotleda veeohutuse stendide jaoks päästevahendeid (päästerõngad koos viskeliiniga ning ohutusjuhistega infotahvliid). Avalduses tuleb märkida kaardil täpne asukoht koos koordinaatidega, kuhu veeohutuse stend on plaanis rajada. Komplekt veeohutusstendi tarbeks on võimalik kätte saada alates 18. aprillist (kolm nädalat enne õiget talgupäeva) Saaremaa päästepiirkonnast (aadress: Kuresaare, Transvaali 58). Viimane aeg komplekti kättesaamiseks on 6. mai!

Stend päästevahenditele tuleb meisterdada talgulistel.

Teeme üheskoos oma kodusaare puhtamaks ja turvalisemaks.

Annika Auväär

Miko Pärn võitis maletitli

8. märtsi Meie Maa teatel osutus kuni 14-aastaste poiste maakonna malemeistrivõistluste võitjaks Muhu kooli poiss Miko Pärn. Turniiril osales seitse mängijat. Palju õnne!

Tähelepanu tõmmati Väina tammile

Väina tammi „pea peal” ületamisest kirjutasid 14. märtsi Meie Maa ja 15. märtsi Saarte Hää. Valmistati video, et kiiresti halvenevale väina seisundile tähelepanu tõmmata: „...on ju elementaarne, et väinas on ikkagi liikuv vesi, mitte kaks seisva veega lahte,” sõnasid tiritammenteusiastid. Väina tammi mured pole ju 20 aasta jooksul muutunud, kinnitas 7. märtsi Meie Maa.

Israeliski tuntud

Muhulased on nüüd Juudamaalgi kuulsad: Israeli ajakirjanik Gili Mazza käis mullu kevadel Muhus, nüüd on ta oma piltidega artikkel ilmunud seal-ses majanduslehes („Globes”). Muhumaad tutvustas ja näitas talle Kadri Tüür.

Muhu lasteaia algas remont

28. märtsil algasid Muhu lasteaia köögiploki remonditööd. Sel kevadel on uuendatud ka lasteaia mänguväljak - paigaldati kaks uut liivakasti ja uue atraktsioonina väike politseiauto.

Eric Kergandberg ja Mihkel Rehepapp muuseumis mune puhumas (vt lk 1).

Kalmer Saar

Laupäeval, **23. aprillil kell 11 - 14** toimub Muhu lasteaia saalis toitumisnõustaja ja personaaltreener **Raul Kösteri loeng** „Tervislik eluviis – kuidas teadmised muuta tarkuseks”.

Loeng on tasuta. Eelregistreerimine tel 453 0674, annika@muhi.ee

VASSIL NOOT (1906–1951)

– üks asine muhulane

Vassil Noot on pärit Muhu perederikkast Linnuse külast. Põlistalud (13) on tänini kahes grupis (4+4) või hajali (5). Nende hulgas on Tõnu esimeseks peremeheks märgitud Haljawa Thomas (1778). Tema lapsed said Linnusel priinime Noot, venna järglased Aljava Matsil nime Naaber. 19. sajandi jooksul oli talus pikemalt põlvkonniti viis peremeest. Aga enne teist sõda oli terves Muhus nimega Noot 8 külas 16 maaomanikku, kes kõik lähtuvad Linnuse Tõnult.

18. sept. 1906 sündis siin isa Maksimi (22. nov 1873 – 15. okt 1933) ja ema Maria (neiuna Kolk, 10. mai 1875 – 29. okt 1946) Rinsi koguduse meetrikasse kirja pandud poeg Vassili (alates 25. V 1935 Vassil). Üldse sündis perre 9 last: Timofei (1897–1959), Mihail (1899–1928), Maksim (1901–1958), Vassil (1906–1951), Juulia (1907–1937), Raissa (1909–1971), Pavel (1912–1931), Salomonía (1918–1984) ja Elmar (1921–1944). Neist said keskmisest rohkem kooliharidust kolm poissi: Mihail (kooliõpetaja), Vassil (ülikool) ja Paul (surnud üliõpilasena).

Vassili lapsepõlves oli ta kodus elamiseks Muhu tavaline rehetuba. Sama katuse alla mahtus rehealune (talveks loomalaut) ja avaram kambrite osa (tollal koolitua jaoks). Lai neljakandiline õu oli piiratud erinevate hoonetega: põhja pool küljes elumaja (hommikust õhtusse) ja lõunas värava kõrval vanimane pikk aidarait. Omalaadse sissepääsuga õuevärav on vaatega Väikesele väinale ja tammile. Säilinud on osa õunapuuaeda, vana pärn ja kaev. Kõik majad ümber õue on endises asukohas, kuigi aja jooksul ümber ehitatud või korrastatud.

Kool Tõnu talus kandis ametlikes kirjades Nurme õigeusu abikooli nime, aga sai Linnuse algkooliks 1. nov 1918. Siin oli õpetajaks 1915–1920 vend Mihail Noot, kes lõpetas Muhu-Hellamaa ministeeriumikooli 1914 (Piiril). Vassil võis käia kodumajas koolis 9.–12. eluaastani kolm vajalikku talve. Edasi viis 12-aastase poisi koolitee Kuressaarde, kus 1919. a jaanuaris avati Saaremaa Ühisgümnaasium. Direktoriks sai pikaks ajaks autoriteetne koolimees Eduard Pukk (1886–1955). Eriline isiksus oli emakeeleõpetaja Johannes Aavik

Uurinud ja üles kirjutanud Heino Räim ja Rein Saukas

Vassil Noot, portree abikaasa kirjutatud nimega.

(1880–1973), kes töötas Kuressaares 1920–1926. Vassil Nooda 1925. a lennu poolesaja lõpetanu hulgas oli mitmeid hiljem silmapaistvaid haritlasi, nagu veterinaar Vassili Grünthal (Ridala), muusik Robert Heinmets, keeleteadlased Mart Meiusi ja Mihkel Toomse.

Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda sai Vassil Noot oma lõputunnistuse heade hinnete tõttu ilma eksamiteta. Ta kanti üliõpilaste nimekirja 14. sept 1925 ning hakkas õppima eesti filoloogia erialal. Rahapuudusel venisid õpingud pikemaks. Tuli otsida lisavahendeid, anda eratunde. Ülikoolisuve muutis sisukaks rahvaluule kogumine, milleks otsese tõuke andis õppejõud M. J. Eisen.

Kolmel suvel – 1926, 1927, 1928 – käis üliõpilane Vassil Noot Eesti

Kirjanduse Seltsi tasustatud stipendiaadina Muhu, Põide ja Hanila kihelkonnas kogumisretkedel. Kahel esimesel suvel on saadud kaks säilikut (ligi 400 lk) kirjanekuid umbes 15 muhulaseltsaarlaselt, kolmandal on Hanila aladelt tehtud ümberkirjutusi omaaegsetest käsikirjalistest laulikutest. Lisaks on ta 1930. a arhiivi andnud veel üle 100 lehekülje Saaremaa uuemaid rahvalaule. Kokku on tema sulest 1042 lehekülge üleskirjutusi Eesti Rahvaluule Arhiivis Tartus – hinnatav tulemus muhulaste vaimse pärandi kogumisel. 1933. a loovutas ta veel 980 sedelit Muhu sõnu murdearhiivi.

Vahepeal oli Vassil Noot kaks õppeaastat Saaremaa Ühisgümnaasiumi õpetaja (1. aug 1928 – 31. juuli 1930). Naasnud 1930. a sügisel ülikooli, hakkas ta keskenduma õpetajaks saamisele. See tagas haridusministeeriumi stipendiumi, aga ka kohustuse pärast lõpetamist koolis töötada. Järgnevatel aastail õppis ta kahel korral ka stipendiaadina välismaal: 1931 Soomes Jyväskylä ülikoolis, 1932 Ungaris Budapestis.

Kogu ülikooliaja võis Vassil Noot suhelda loengutel-seminaridel ja eksamitel Tartu parimate õppejõududega, nagu Walter Anderson, Matthias Johann Eisen, Julius Mark, Julius Mägiste, Andrus Saareste, Gustav Suits, Johannes Voldemar Veski. Kaasüliõpilastest

on saanud tuntuks Paul Ariste, Voldemar Erm, Helmi Kurrik, Voldemar Metsamärt, Richard Viidalepp ja kaks klassikaaslast. Ta oli ka üliõpilasseltsi Veljesto liige. Ülikooli lõpetas Vassil Noot 1934. a (tunnistus 15. okt 1934), kui oli sooritanud eksamid uurali keeleteaduses, eesti keeles, eesti ja üldises kirjanduses ning rahvaluules. Eksamite järgi sai ta *cum laude* diplomi.

1934. a märtsist novembrini oli V. Noot Tartus kaitseväeteenistuses ja veebruaris 1935 õiendas ülikoolis õpetaja kutseeksami. Samal ajal algasid kohaotsingud, mida toetasid J. V. Veski ja J. Aaviku soovituskirjad. Kandidateerinud Paides ja Tallinnas, sai ta tööd pealinnas.

Vassil Noot kaitseväes Tartus 1934.

Linnuse Tõnu pere jõulu-ajal 1926. Istuvad: Valve, Juulia, Timofei, Jekaterina (vanaema, 18. okt. 1854 – 12. märts 1930), Salomonía, Maria, Maksim, Elmar. Seisavad: Pavel, Mihail, Raissa, Vassil, Juulia, Raissa, Maksim.

Vassil Noot istumas lattaial Inglismaal u 1950.

Õpetajatöö erinevates või eri nimedega koolides, koormuse täitmiseks ka kahes korraga, kestis 1. aug 1935 kuni 28. aug 1941 – Saksa okupatsiooni alguseni. Tolleaegses teenistuskirjas on nimetatud: Tallinna Saksa Poeglaste Reaalgümnaasium, Tallinna V Progümnaasium, Tallinna V Gümnaasium, Tallinna V, I, XII Keskkool. Suvel 1938 korraldas ta ehitustöid kodutalus Muhus.

Alates juunist 1941 oli Vassil Noot Muhus. 15. okt 1941 sai temast Kuressaares Saare Maavalitsuse koolide inspektor (varem nn koolinõunik), kes organiseeris ka kutseta õpetajate täienduskursusi. Sõja ajal tutvus Vassil lähemalt oma tulevase elukaaslasega. Valeria Kivi (neiuna Endrekson, alates 27. veebr 1937 eestistatud Viires) oli sündinud 8. veebr 1916 Juurus preestri tütreks. Ta isa Jakob Endrekson (1875–1960) oli asunud perega Saaremaale ja töötanud ka Rinsi preestrina (1920–1923). Valeria oli lõpetanud Saaremaa Ühisgümnaasiumi 1934. a, õppinud Kehtna kodumajanduskoolis ja abiellunud

1940 kooliõpetaja Boris Kiviga (1914–2006). 1941. a mobiliseeriti mees Punaarmee ja temast jõudis pereni surmasõnum. Valeria oli õpetaja alates 1939 Kuressaares, Tornimäel ja Tamse algkoolis (1942–1944).

1944. a septembris põgenes Vassil Noot koos Valeria Kivi ja tema väikese poja Jüriga Eestist. Ohtliku laevareisiga jõuti Gotenhafenis (Poola sadamalinna Gdynia). Sealt suunduti Berliini poole (Frankfurt Oderil) ja edasi lõunasse Nürnbergi lähistele (Bayreuthi laager) ja Leipzigi kaudu (Chemnitz) veel enne sõja lõppu Taani piiri äärde Flensburgi. Enne sihtpunkti sündis Schleswigi lähedal Hyrupis poeg Märt. Sügisel 1945 suundus pere Münsterisse Hollandi piiri äärde. Nii Flensburgis kui ka Grevenis organiseeris Vassil Noot eesti algkoolide tööd. Seal Münsteri lähistel Emsdettenis sündis poeg Jaak.

Vassili hea keelteoskus – 1947. a DP isikutunnistuse järgi valdas ta vabalt eesti, saksa, soome, ungari ja inglise keelt (kooliajast ka vene keelt) – aitas kaasa töökohtade leidmisel. Uute pakumiste tõttu läks Vassil juba 1947 mai algul Kirde-Inglismaale, kus oli ametis Belfordis põllutöölaagris, Valeria kolme poisiga järgnes 1947. a lõpul. Pärast otsinguid leidis pere võimaluse osta osa majast Newcastle'i äärelinnas, kuhu jäädigi elama 1948. a jõuludest. Vassil Noot töötas Rytonis kaevurite laagris ametnikuna ja hostelis tõlgina. Kuid selle ametikoha kadumise järel pidi ta ümber õppima sobimatuks maa-aluseks tööks.

Rusutud meeoleol, teades minist sadamasse saabunud Vene laevast, soovides leida ummikust

Vassil Noot perega Saksamaal 1946: ees Märt ja Jüri, taga Valeria ja Vassil.

väljapääsu, lahkus mees kodust 15. jaanuaril 1951 ega naasnud. Sama aasta märtsi lõpus leiti Whitley Bay rannast tundmatu laip ja politsei korraldusel see maeti. Hiljem käis Valeria Noot kohal ja kinnitas riiete järgi Vassil Nooda isiku. Ka Londoni ajalehes Eesti Häl ilmus 11. mail 1951 väike teade vabaturma asjaoludest (lahkumispäevaga 13. jaan). Nii jäi Vassil Nooda elu lühikeseks ja lahkumine segaseks (kas mõrv, suitsiid või õnnetus). Teated surmast jõudsid Rootsi ja isegi kodusaartele, aga needki ei selgita, kuidas täpsemalt lõppes viimase Saaremaa koolinõuniku elu (v.a kuulujutud).

Oma kodus Newcastle'is elas Valeria veel üle poole sajandi, 2004. aastani esialgu poegadega, hiljem üksinda. Tal oli paguluses mitmeid tuttavaid, keda ka pojad on meenutanud. Valeria suri 10. juulil 2006 Manchesteri hooldekodus, urnituhk puistati Tallinna lahte. Vanim poeg Jüri Noot (sündinud 1941) õppis Cambridge'i ülikoolis võõr-

keeli, on töötanud tõlgina riigiametites. Tal on kaks poega – Andrew ja Peeter ning kaks lapselast.

Keskmine poeg Märt (Martin, 1945–1985) õppis Manchesteri ülikoolis psühholoogiat ja oli ajakirjanik. Noorim poeg Jaak (1947–2014) omandas hariduse Newcastle'i ülikoolis äritegevuse erialal. Tema peres on tütar Anna ja poeg Johathan, lapselapsi on neli.

Vassil Noot on neid andekaid haritlasi, kelle elu katkes aja sasi-puntras (olude ja karakteri vastutoludes). Siiski on ta üks asine muhulane, kelle põlvkond aitas eesti kultuurile, ka oma Muhule säilitada kodupaiga sõnaloomingut ja keelt.

Ülevaateks kogutud märkmed, kirjad, dokumentide ja fotode koopiad antakse hoiule Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Kultuuriolulisele Arhiivile.

Uusi teateid Vassil Noodast võib saata aadressil: vallaleht Muhulane, Muhu vallamaja, Liiva k, 94701 või muhulane@muhu.ee

Seitse meest Linnuse Tõnul 1926: isa Maksim, pojad Timofei, Mihail, Maksim, Vassil, Pavel, Elmar.

Nootade pere Inglismaal pärast 1951. aastat: ees Valeria ja Jaak, taga Märt ja Jüri.

Mõtteid monumendist

Algus lk 1.

kas neile, kes kannatasid represioonide all (metsavennad, Tšornobõli katastroofis osalenud), 1941. ja 1949. aastate küüditatuile või neile isikutele, kes said kuuli kas koduõues või värava taga. Need küsimused vajaksid analüüsimist, arutamist-mõtetalguid. Samas ei saa ju väidelda, kui ole mingeid mõtteid välja pakutud.

Olen antud teemat mõnda aega vaaginud ja lootnud, et mõni noor hakkaja inimene võtaks asja käsile ja viiks lõpule, paraku ei ole seda juhtunud. Pakun välja omapoolse seisukoha, mis on paaril korral läbi arutatud vallavanemaga ja veel võib-olla 40-50 tuttavaga, kellel on teema jutuks tulnud, olen jalutanud mööda Muhu saart kunstniku-skulptoriga, vestelnud tuntud-teatud inimestega (nt. B. Pao). Arupidamiste käigus on tundunud, et parim mälestusmärgi koht oleks haljasala sotsiaalkeskuse maja ja vallamaja vahel, kus asub ka kivirahn "Muhu naba". Kaalutamisel oli ka teisi kohti, nagu haljasala Liiwa kiriku ja maantee vahel, koolipark pastoraadi ja kirikuaia vahel ja teenurk (kurv) Hellamaa kiriku juures, kui pöörata külakeskuse poole. Kõik täiendavad ettepanekud on teretulnud, samas tuleb silmas pidada kommunikatsioonivahendite ja inimeste äramahutamist.

Arutuste käigus on tulnud positiivset vastukaja küsimuses, kellele mälestusmärk püstitada. Siin on vastus olnud ühine: muhulastele, kes on langenud sõjas, Muhu sõduritele, totalitaarse režiimi all kannatuile: oli ta siis küüditatu, metsavend, Tšornobõlis käinu või sõjaväekohuslasest sõduripoiss, kes pidi teenima 2-4 aastat võrkeelses keskkonnas.

Nimede kandmine mälestusmärgile osutuks liiga kalliks, tömahukaks, samuti tekkis kartus, et ei leia kõiki nimesid üles ja sellega seoses võiksid tulla arusaamatused.

Omapoolse tänu tahaksin avaldada neile inimestele, kes on hea sõnaga üritust toetanud. Suur-suur tänu Külasepa küla taidlejatele, kes lubasid kohe kui tarvis korjanduskontserdi korraldada. Hea mõte ja abivalmidus loovad hea tuju, et minna edasi.

Lugupidamisega,

Rein Väli

Muhu male sai sisse uue hoo 1969. aastast, mil saarele tuli muhu noorikuga abiellunud Vello Tikerpalu. Tema on viimase poolsajandi jooksul selle eest hea seisnud, et muhulased maletamist ikka au sees peaksid.

Vello oli malet hakanud juba lapsena mängima ja Tallinnas kutsekoolis märkis kõik mängitud partiid kaunilt vormistatuna kaustikusse, tänu millele ka esimestest Muhu aastatest hea ülevaade on. Juba detsembris võeti osa tolleaegse Kingissepa rajooni kolhooside maleturniirist, kus kolhoosi „Ühismaa” võistkonda kuulusid lisaks Vello Tikerpalule veel Endel Tustit ja Juta Mölder. Võistkond tuli teiseks Kingissepa kolhoosi järel ja Kärle ees. Vello tulemus oli 13 võistleja seas paremuselt teine, Endel Tustit jagas 10.-11. kohta. Samal talvel toimusid ka Muhu külanõukogu talimängud, kus males võidutses võistkond, kuhu lisaks eelmise turniiri maletajatele kuulus veel Andrei Opp. Sellel turniiril jäi teiseks kolhoosi „Ühendus” meeskond ja kolmandaks „Muhu Kalur”, kes paraku ei saanud ühtegi punkti kirja. Vello andis simultaani, kus mängis 19 vastasega ja kaotas vaid ühele.

Vabariiklikul tasemel võistlemiseks pani Vello kokku meeskonna, kuhu lisaks Vellole kuulusid maletajad Endel Jõgi ja Juta Mölder (Jõgi), kellega mindi kolhooside vabariiklikule malevõistlusele. Poolfinaal toimus 1970. aasta jaanuaris Harju rajooni kolhoosis „Rahva võit”, kus jääd seekord viie võistkonna seas neljandaks. Eelmisel aastal oli Vello koos Rapla rajooni kolhoos „Vabaduse” võistkonnaga võitnud poolfinaali ja finaalis tulnud kolmandale kohale. Seekord nii hästi ei läinud, kuigi Vello sai neljast punktist kaks ja pool ja Juta kaks punkti. Juta meenutab, et kolmas võit oli väga lähedal, sest üsna tugev vastane oli pärast tunnistanud, et oli päris kitsikuses, kuni üks Juta tehtud viga ta päästis. Juta peres oli isa Mihail Mölder oma suurele lasteperele kõigile malekäigud selgeks õpetanud ja ka mängu ajal õpetusi jaganud, mis sageli lõppes küll sellega, et õpetuse saaja laua tagant lahkus ja isa partii ise ära lõpetas.

Albert Noor, kes ise ennast suureks maletajaks ei pea, meenutab, et male oli tema lapsepõlves päris populaarne. Kui pühade ajal kaarte mängiti, siis kooliõpetajad Joosep Naaber Jr ja Aleksei Pauts olid

mänginud.

Ka 1971. aastal võttis „Ühismaa” võistkond Kingissepa rajooni kolhooside maleturniirist osa koosseisus Juta Mölder, Vello Osa, Alfei Roi ja Vello Tikerpalu. Seekord jääd seitsme võistkonna hulgas viiendaks. Samal aastal toimunud rajooni talispartiakiiaadi malevõistlusel tuli Vello taas 35 mängija seas teiseks, teised mehed jäid mõnevõrra tahapoole. Muhu eest olid väljas lisaks Vellole ka Alfei Roi, Vello Osa, K. Jõgi ja M. Alt.

Ka kolhooside vabariiklikust malevõistlusest võeti sel aastal veelkord osa. „Ühismaa” võistkonnas oli kaks Vellot ja Juta Mölder. Võistkond sai poolfinaali, kus kuue kolhoosi seas jääd eelviimaseks.

1972. aastal osalesid alagrupimängudes kõikide Muhu kolhooside esindused. Edasi pääses „Ühismaa” võiskond ja tuli 12 kolhoosi-sovhoosi seas 8. kohale. Seekord võistlesid taas kaks Vellot ja Alfei Roi ilma naismängijata. Tikerpalu Vello oli individuaalarvestuses paremuselt teine.

1976. aastal muhulastel (Enn Rand, Vello Tikerpalu, Georg Kipper, Triinu Keerd ja Toimi Soom) rajooni male meistrivõistlustel väga hästi ei läinud, 14 võistkonna seas 12.-13. koht. 1977. aastal see-eest saadi 13. võistkonna seas 7. koht. Sel aastal olid võistkonnas lisaks Vellole Georg Kipper, Andrus Keerd ja Asta Sepp.

1977. aastal osales Vello koos Kalle Hiiuväinaga haridustöötajate vabariiklikul spartakiadil males. Osa võttis kaheksa rajooni ja saarlased said 5. koha.

Edasi oli Vello juba tegemisi kohustusi nii palju kogunenud, et kõiki partiisid enam senisel tasemel üles märkida ei jõudnud.

Muhu on suurtest keskustest parasjagu kaugel, meretagune asi niikuinii ja suur male jäi esialgu mõnevõrra tagaplaanile, kuigi kirimales oli Vello isegi Eesti koondises. Kirimalega tegeles Vello alates 1967. aastast. Üks turniir kestis umbes poolteist aastat, korraga oli käsil 2-3 turniiri.

Muhus jätkus malemäng juba kolhoosi osakondade vahel, sest 1976. aastast olid „Ühendus” ja „Ühismaa” ühinenud Muhu kolhoosiks. Vastlapäeval ja kolhoosi spordipäevadel andis Vello male-simultaani, mängides tavaliselt 20 vastu. 1976. aastal toimusid ka

Paul Kerese mälestusturniirid, kus Vello andis Hellamaal simultaani 26 ja Piiril 19 mängija vastu, võites kõik mängud. 1978.-87. aastal andis Vello 11 simultaani. Õnneks oli ka neid, kes vähemalt simultaanis Vellot võita suutsid. 1978. aastal võitsid Georg Keerd ja Ülo Toomla kolhoosis peetud simultaani. Vello võitis 12 mängu. Hellamaa koolis peetud simultaani võitis Aadu Äkke, ülejäänud 15 Vellost jagu ei saanud. Hea maletaja oli ka Andres Mölder, kelle malehuvile ja oskusele aitas Vello sõnade kohaselt kaasa see, et tema koolitee Vello värava tagant mööda läks.

Maleturniire peeti kolhoosi osakondade vahel vastlapäeva aegu. 1985. aastal võistlesid Hellamaa ja Piiri osakonnad ja lisaks kaks nn Muhu võistkonda. Esikoha sai muidugi Hellamaa osakond, kus mängis Vello, aga Piiri osakond jäi maha ainult ühe punktiga.

80. aastatel Väikese Väina talimängudel olid tema juhtimisel edukalt väljas ka male- ja kabevõistkonnad. 1985. aastal sai muhulaste malevõistkond Väikese Väina mängudel I koha, 1986. ja 1987. aastal II koha. Esikoha võitnud meeskonda kuulusid Vello Tikerpalu, Toomas Saar, Ülo Toomla ja Asta Sepp. II koha saanud meeskonda kuulusid 1986. aastal lisaks Vellole veel Georg Kipper, Sulev Laht ja Inge Villemson (Auväart) ja 1987. aastal Toomas Saar, Manivald Õue ja Inge Villemson. Väikese Väina talimängudel mängiti kiirturniir, kus mõlemisaega oli mõlemal võistlejal 30 minutit.

Head maletajad lisaks eelpool nimetatutele olid Endel Nõu, Rein Randmets, Madis ja Mart Kipper.

See kirjatükk on kirja pandud põhiliselt Vello Tikerpalult saadud andmetele tuginedes. Kui kellelgi on soov midagi täpsustada või lisada, siis oleme väga tänulikud, kui seda tehtaks muuseumi telefonidel 4548 872 või 5345 4591.

Lõpetuseks ka üks väike maleülesanne. Tegemist on 1972. aasta Kingissepa rajooni meistrivõistlustel peetud matšiga Vello Tikerpalu (valged) ja Ülo Tanibergi vahel.

Valge alustab ja võidab 12. käigul.

1) e4 e5	2) Rf3 Rc6
3) Ob5 a6	4) Oa4 b5
5) Ob3 d6	6) c3 Rf6
7) Rg5 d5	

Eda Maripuu

Liikumine on elu ja südamertervise alus!

Südamenädal, mida on Eestis regulaarselt tähistatud 1993. aastast, on muutunud nii oluliseks sündmuseks, et 2016. aastal viime läbi Südamekuu. Aprillikuus toimub üle kogu Eesti südamertervisele pühendatud liikumisüritusi. Esimese nädala teemaks on liikumine ja vererõhk, teisel liikumine ja kehakaal, kolmandal liikumine ja kolesterool ning neljandal liikumine ja südamehaigused.

Regulaarne liikumine on parim viis ennetada südamehaigustesse haigestumist. See vähendab lisaks südamehaigustele ka diabeedi, kõrgevererõhutõve, vähi ja varajase surma riski, langetab kolesterooli ja kehakaalu, vabastab stressist ja depressioonist, annab energiat, parandab und, seksuaalelu ja ajufunktsiooni.

Eesti Kardioloogide Selts soovib Euroopa juhiste toetudes, et terve täiskasvanu keheline koormus peaks nädalas kestma vähemalt 2,5-5 tundi mõõduka koormuse või 1-2,5 tundi intensiivse koormuse. Seega pool tundi päevas kõndi iga päev annab lõvi-osa kehase koormuse positiivsest toimest kätte!

Regulaarne liikumine normaliseerib vererõhku. Kõrgenenud vererõhk on väga tihedalt seotud liikumisvaegusega. Kehaline koormus tõstab vererõhku lühikeseks ajaks, aga peale koormust see

langeb algväärtusest madalamale. Mida sportlikum olete, seda kiiremini vererõhk taastub.

Regulaarne liikumine on ravimivaba võimalus vererõhu langetamiseks. Süstoolne („ülemine“) vererõhk langeb regulaarse liikumisega 4-9 mm Hg. See efekt on võrreldav vererõhuravimite toimega. Sageli piisab vererõhuhaiguse algaasis regulaarsest liikumisest ja tabletravi polegi vaja. Soodne toime vererõhule püsib ainult siis, kui liigute regulaarselt. Kui muutute passiivseks, kõrgeneb ka rõhk.

Liikumine aitab hoida kehakaalu normis. Ülekaalulisuse peamiseks põhjusteks on madal keheline aktiivsus ja energiarikka toidu üleküllus. Kõrgenenud kehakaal põhjustab elukvaliteedi langust ja on paljude haiguste (kõrgvererõhutõbi, insult, südameinfarkt jne) riskiteguriks. Ülekaalulisel aitab kaalu langetada kehase aktiivsuse suurendamine. Igasugune liikumine kiirendab ainevahetust, mis jätkub ka mõnda aega pärast liikumise lõppemist.

Südamekuu matk

Pühapäeval, 17. aprillil toimub Südamekuu matk, algus kell 12.00 Muhu Spordihalli parklast.

Marsruut: Muhu Spordihall – Liiva – Piiri kergliiklustee – Linnuse küla – Muhu maalinus. Jalgsimatka pikkus koos Spordihalli juurde tagasitulekuga 11 km.

Maalinnas ootavad tee ja pirkad, loosiuhinnad.

Korraldaja: Spordiklubi Muhu, info telefonil 506 5161 Kalev

Laupäeval, 23. aprillil algusega kell 11 Muhu Spordihallis Muhumaa asutuste tervispäev. info tel. 5065161 Kalev

Head metsaomanikud! Kõigil metsaomanikel on võimalus saada atesteeritud metsakonsulendilt kuni 15 tundi nõustamist aastas riigi kulul.

Küsi lisainfot ja nõustamist MTÜ Saaremaa Metsaühingust!

Tel. 5045 978 (üld) või 5305 9455; 5341 2480 (juhatare liikmed)

Olete oodatud 4. mail 2016 algusega kell 15.00 Muhu lasteaias saali, kus räägitakse jaanuaris 2016. käivitunud töövõimereformist.

* Töötukassa tutvustab töövõimereformi ja sellega kaasnevaid uusi ja olemasolevaid võimalusi/teenuseid.

* Saab ülevaate töövõimehindamisest.

* Kohalike tööandjate võimaluste tutvustamine.

Osalemine on tasuta!

Töötukassa Saaremaa osakond, infotelefon 452 1880

Väljendunud ülekaaluga inimestele sobib suurepäraselt ujumine, kuna see ei ole suureks koormuseks liigestele. Kaalu kaotus muudab liikumise kergemaks ja seega saate kehalist aktiivsust suurendada. Füüsilise koormuse mõõdukas regulaarne tõstmine on parim viis kaalu langetamiseks ja parema enesetunde saavutamiseks.

Liikumine parandab kolesteroolinäitajaid. Regulaarse liikumisega on võimalik langetada LDL-kolesterooli taset 10-15% ja tõusta HDL-kolesterooli taset 20%. Lisaks suureneb kolesterooli- ja valgupartiklite (lipoproteiinide) maht, mis kaitseb artereid lupjumise eest.

Positiivseteks muutusteks vereravades piisab 30-minutilise regulaarsest liikumisest päevas. Intensiivsem regulaarne aeroobne treening annab veelgi paremaid tulemusi.

Liikumine on väga vajalik ka südamehaigetele. Ka haige süda vajab doseeritud koormust, et taastuda ägedast haigusest (süda-

meinfarkt) või tulla toime kroonilise haigusega (südamepuudulikkus). Sobiva koormuse osas tuleb konsulteerida arstiga.

Ei tohi koormata südant üle täis kõhuga, peale sööki tuleb puhata vähemalt üks tund. Vedeliku puudus koormusel on oht südamele. Jooge mõõdukas koguses vett koormuse eel, ajal ja -järgselt. Katkestage koormus kohe, kui tunnete valu südame piirkonnas, rütmihäireid või järsku nõrkust. Teatage sellest oma arstile. Konsulteerige arstiga kehalise treeningu osas peale raviskeemi muudatuse. Mõned ravimid mõjutavad koormustaluvust väga oluliselt.

Südamearstina soovin teile kõigile mõnusaid tunde tervisespordi ja hobidega tegelemisel. Ilus kevadilm on parim aeg alustamiseks. Liikumine vabastab aju, tugevdab südant ja veresooni. Kaitskem Südamekuul üheskoos oma südant ja nautigem liikumisest tulevat jõudu!

Margus Viigimaa
südamearst

Collester OÜ

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine
Sildade reguleerimine
Rehvitööd
Piduristend
Heitgaaside mõõtmine
Kerevenituspink
Diagnostika
Klaaside vahetus

52 737 75 –
alan@collester.ee

Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus

Uus JCB 4CX + erinevad kaevetööd

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Mulla, killustiku ja liiva müük

50 675 02 -
paavo@collester.ee

Kohapeal valik Energizer, Centra (Exide) ja AD (Bosch) akusid, AD akudel hetkel 3a garantii.

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

FIE Irena Tarvis

- * raamatupidamine
- * finantsanalüüs
- * majandusaasta aruannete koostamine
- * maksundusala nõustamine.

Helista ja küsi julgelt!
tel 5565 5942.

Küttepuid:

Müüme 3-meetrist küttepuid, hind alates 18 eur/ruum koos kojutoomisega

Lõhutud küttepuid alates 28 eur/ruum koos kojutoomisega (lehtpuusegu).

Kõik halupuud on enne lõhkumist aasta kuivanud ja niiskusesisaldus alla 20%.

Eraldi saada ka kase-, tamme- ja saarehalud.

Pakume kompleksiga küttepuid saagimis- ja lõhkumisteenust.

Võimalus tasuta järelmaksuga.

Saematerjal:

Pakume kuiva servamata lepa- ja männilauda, hind alates 0,50 jm.

Prussid: 5x10; 5x15; 5x20 ja

5x25 cm pikkuses 3 ja 4,3 meetrit,

hind alates 1,30 jm (jooksev m).

Müüme ka saetud poolpalki kuuride ja aiamajade ehituseks.

Muld:

Müüme huumuserikast sõelutud mulda haljastuseks 10 eur/tonn

Sõelutud muld täiteks (sisaldab kuni 1,2 cm läbimõõduga kivi) 5 eur/tonn.

Saadaval erineva fraktsiooniga killustik, liiv ja kruus.

Teostame:

Settekaevude tühjendust, teede ja väljakute ehitust, kiviaedade ladumist.

Tehnika:

Roomikekskavaator, kopplaadur, kallur, metsa- ja põllumajandustehnika ning palju erinevaid seadmeid.

Uudisena on meie masinapargis nüüd ka Mini-Rulloonpress, millega on võimalik teha nii heina kui silo. Rulli mõõdud 57 x 60 cm, kaal kuni 30 kg, silo kuni 50 kg.

Info ja tellimine: 50 97 679 või 53 00 25 20. Vaata ka www.muhuvarahaldus.ee

Elektroonikaromude tasuta kogumising

Laupäeval, 7. mail 2016 saab tasuta ära anda elektroonikaromusid Huru vallas järgmistest kohtadest ja kellaegadest:

Hellamaa töökoja juures 9.00-9.15; Liival (vallamaja taga) 9.25-9.40; Piiri päästeteenistuse ees 9.50-10.00

Elektri- ja elektroonikaseade – seade, mis vajab töötamiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, ning seade selle voolu ja välja tekitamiseks, suunamiseks ning mõõtmiseks ja on mõeldud kasutamiseks pingel mitte üle 1000 V vahelduvvoolu ning mitte üle 1500 V alalisvoolu korral (Jäätmeseadus)

NB! Vastu võetakse komplektseid seadmeid. Kui mingil seadmel on juhe ära lõigatud, pole probleemi. Aga kui näiteks külmikul on kompressor maas, võidakse mitte vastu võtta.

Elektroonikaromusid saab ära anda ka **Maasi Jäätmejaamas E, T, K 9.00 - 17.00.**

Jäätmete vastuvõtja telefon Maasi Jäätmejaamas: 5326 4525.

Lisainfo tel. 5086 226 Arvo Vaga, Muhu Valla Kommunaalameti juhataja

Kirikuteated

EELK Muhu kogudus

Muhu Katariina koguduse jumalateenistused toimuvad pühapäeviti kell 10 Muhu hooldekeskuses.

Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 529 1881 hannes.nelis@eelk.ee

* Pakun matustele viiuli- või puhkpillimuusikat! Telefon 5560 7297.

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani pühakuju kogudus

17. aprillil kl 10 Suure Paastu 5. pühapäeva liturgia.

1. mail kl 12 Kristuse surmuist ülestõusmise püha aseteenistus.

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus

29. aprillil kl 16 Suure Reede matmisteenistus.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

Lehekuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Linda Raim 93 (9.5)
Olga Tarvis 93 (20.5)
Leida Mereäär 87 (29.5)
Henn Ormet 86 (1.5)
Laine Õunpuu 86 (7.5)
Hermeliina Kolk 84 (6.5)
Milvi Peegel 82 (13.5)
Uudo Kõvamees 81 (10.5)
Asta Laev 81 (20.5)
Linda Vorms 80 (20.5)
Virve Prii 75 (10.5)
Ahto Toom 75 (13.5)

Maie Keinast 70 (2.5)
Maili Õue 65 (24.5)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

Head Hellamaa

Raamatukogu lugejad!

Alates 18. aprillist on võimalik laenatud raamatuid raamatukokku tagastada ka töövälisel ajal. Selleks pange raamatud maja välisseinal olevasse tagastuskasti. Tagastaja nime pole juurde vaja märkida, selle teeb kindlaks arvuti.

11. mail Kunstitali avamine kell 18 - 20.

* Laome kiviaedu. Valmistame tammepuust **talusilte**. Tel 5299 096.

Armsad sõbrad ja kallid kunded! Nüüd on võimalik Liiva Konsumi II korrusel Hety juuksurialongis lisaks juuksuriteenustele nautida ka erinevaid maniküüriteenuseid. Töid teostab Keidy Jõgi. Aja saab broneerida telefonil: iluteenindaja Keidy 5647 5766, juuksur Hety 5670 5862. Olete oodatud!

* Pakume **puulõhkumisteenust** halumasinaga, samas **müüa küttepuid**. Tel. 5340 8138 Rein

Tihuse Turismitalu OÜ müüb **sõnnikut ja sõnnikumulda** helistada Marile 5302 5997.

* Kiviaedade ladumine; Puude saagimine/lõhkumine; Võsalõikustööd; Erinevad abitööd. ehitus.666@mail.ee, tel 5863 4252.

Mai lõpuni avatud Eesti Looduse fotonäitus RMK Tallinna kontori aatriumis (Toompuiestee 24) esmaspäevast reedeni 9-18.

Maavalla Koda korraldab korjandust hiite ja usuvabaduse kaitsmiseks. Annetada on võimalik Maavalla Kojaga pangavarale nr EE523300333805270003 Danske Pangas (selgitusse postiaadress).

Firma pakub alates 7. märtsist 2016 a. saarlastele **argipäeviti transportteenust Tallinnasse erinevate arstide vastuvõttudele jõudmiseks**. Teenust osutatakse ka eelneval kokkuleppel uksest uksele ja vajadusel abistatakse ka arsti kabinetti jõudmisel (vanemad inimesed, silmaoperatsioonid, keemiaravi jne).

Teenust osutavad 12-aastase parameedik kogemusega ja 25-aastase kiirabiõde kogemusega inimesed.

Reisija maksab suunal Kuressaare-Tallinn 16 eurot ja suunal Kuressaare-Tallinn-Kuressaare 32 eurot. Kui transport algab väljastpoolt Kuressaaret (Sõrve, Mustjala jne), siis lisandub hinnale 0,30 eurot kilomeeter.

Eelregistreerimine toimub telefonil 5194 3540.

* Soovin OSTA **vanemat mootorratast**. Seisukord ja kompleksus ei ole oluline. Võib pakkuda ka ainult varuosasid. Tel. 513 9893.

Mai Muhulase materjalid on teretult **1. mai** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas, tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee
Trükkind Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind 30 euro senti

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

9. märtsil 68-aastane **Asta-Johanna Vellemäe**.

Tunname kaasa omastele!

